

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

ש"פ נח

תחלת שנת ה"ב להופעת הקובץ

גליון ד (תקנמ)

ירצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

תהא שנת אראנו נמלאות

שנת חמשת אלפים שכע מאות וחמשים ואחת לכריאה

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה עש"ק פ' נח — אדר"ח חשון תהא שנת אראנו נפלאות — ארבעים
שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א, תחלת שנת הי"ב להופעת קובץ
זה. בתור הוספה מדפיסים אנו מפתח מהביאורים דכ"ק אדמו"ר שליט"א
בפירש"י פרשתינו, נערך ע"י הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי שגלוב, ותודתינו
נתונה לו בזה על סלחתו המרובה.

י תוכן הענינים

אגרות קודש

- הערות וציונים באגרות קודש כ"ק אד"ש חט"ז..... 5
כל יושבי עלי פועל שלימות הקדושה בא"י (גליון)..... 13
הערות וציונים באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חט"ז..... 14

פשוטו של מקרא

- בפרש"י האזינו כט,כא (גליון)..... 9
בפרש"י פרשתינו I, I..... 9

רמב"ם

- הגס לבו בהוראה שוטה רשע וגס רוח..... 13
בענין שוחד..... 17

נגלה

- בטעם המנהג לשבור צלחת בעת התנאים..... 18
כיבוס בער"ה..... 20
אי מצות בעי לשמה..... 21
כוונת אשה וקטן בישיבת סוכה..... 24

שינוי

- 25..... שנת נסים ואראנו נפלאות.....
26..... ענין השארר מורה על יחידה שבנפש (גליון).....
27..... תמליכוני עליכם בר"ה.....
28..... הערה בתפלת הנני העני ממעש (גליון).....
28..... הערות וציונים לביאור"ז (בראשית).....
29..... י"ט כסלו חג החגים (גליון).....
30..... הערות בסידור (גליון).....
31..... הערות בענינים שונים.....
33..... כוונת התקיעות מהבעש"ט ז"ל.....
36..... מאמרי רמ"מ מוויטעבסק.....

הוספה

מפתח מביאורי כ"ק אד"ש בפרש"י דפ' נח

מספר פאקסמיליא לשלוח הערות 9720 - 953 (718)

אגרות קודש

הערות וצינונים באגרות קודש

כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק טז עמודים: מב-ע

הת' שמואל נמירובסקי
תות"ל 170

א) באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק טז, ע' מב מובא: "...ויחזור לאיתנו כפשוטו ולאיתנו כמשמעו, כמבואר בד"ה משכיל לאיתן לרבנו הזקן, נדפס בקונטרס לימוד החסידות".

- ונדפס שם בע' 5-6.

המאמר ד"ה הנ"ל הועתק גם באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק ה' עמ' קצא.

וראה בע' קצז בחלק זה (טז) ששם מובא: "...נמשך האיתן וככל שלשת העינים שבאיתן, ישן הארט שטארק (כמבואר בארוכה בד"ה משכיל לאיתן האזרחי וביאוריו), וס'ס דידהו נצח עד לנצחון גלוי בטוב הנראה והנגלה".

וראה בארוכה המובא בקובץ י"א ניסן -שנת השמונים ותשע- אודות הנ"ל מרבתינו נשיאינו על הפסוק, ועל המזמור הידוע.

וראה ג"כ בהמכתב כללי מיום שישי פ' צו, י"א ניסן, נשיא לבני אשר, ה'תש"נ קטע הרביעי המדבר אודות "איתן", ובהנסמן בהערות שם.

ב) שם, בע' מג מובא: "...קביעות מתאים לפתגם רבנו הזקן, בעל התניא - פוסק בנסתר דתורה - והשר'ע - פוסק בנגלה דתורה - קביעות בזמן וקביעות בנפש, והוא העיקר".

בלקוטי דיבורים חלק א', ליקוט א', משמיני עצרת ושמחת תורה, תרצ"ג, אות ט' (נדפס שם בע' ז', ובההוצאה המתורגמת ללשון הקודש קה"ת אה"ק תשמ"ט, ע' 9-10), מובא שהפתגם הנ"ל באה כתשובה על השאלה מה חידשה דרך החסידות, ובזה הלשון: "...אצלכם הקביעות

בזמן, ועפ"י דרך החסידות צריך להיות הקביעות לא רק בזמן לבד כ"א שיהי' הקביעות בנפש". וכמובא בתחילת האות: "התורה צריכה להיות קנין בנפש".

(זשם, בע' מז בסופו מובא: "מוסג"פ העתק מכתבי לר"ה העבר, שתקותי שיוכל לנצל את תוכנו בפעולותיו בכלל".

כ

- המכתב נדפס בחלק ט"ו, אגרת ה'תשעא, עמודים תמו-ט, וכן נדפסה בתחילת ספר המאמרים ה'תש"ח, במקום הקדמה.

וכן הכוונה למובא בחלק זה (טז) בע' פו בסופו "מוסג"פ העתק מכתבי לר"ה שעבר, שבאמת כל השנה תוכנו הוא".

(ד) שם, בע' מט קרוב לסופו מובא: "...פתגם רבותינו נשיאינו הק' טראכט גוט וועט זיין גוט".

ובע' ריג מובא: "...כידוע פתגם הוראת רבותינו נשיאינו דור אחר דור, טראכט גוט וועט זיין גוט".

ובע' תב מובא: "...והוא ע"ד הפתגם שנשמע כ"פ מנשיאי חב"ד, טראכט גוט וועט זיין גוט".

ובע' רצו בתחילתו מובא: "ידוע פתגם רבותינו נשיאינו הק', טראכט גוט וועט זיין גוט".

(ד.א. נשמט במפתח ענינים, ערך פתגמים, פתגם הנ"ל ע' מט, וע' רצו).

וראה ג"כ בקונטרס כ"ד טבת תש"נ, אות וא"ו בקטע השני, וזלה"ק: "...כמאמר הצ"צ שנתפרסם ע"י כ"ק מ"ח אדמ"ר טראכט גוט וועט זיין גוט. וסיפר כ"ק מ"ח אדמ"ר שהצ"צ אמר מאמר זה לאחד החסידים, וע"י מחשבתו של החסיד איז געווארן גוט בפועל". עיי"ש ובהנסמן בהערות שם באריכות.

(ה) שם, בע' נה מובא, "...וביחוד שהרי הוקשה כל התורה כולה לתפילין, ... והרי גם על פי נגלה מובן זה עפ"י הכוונה המובאה בש"ע לפסק הלכה, שתפילין הוא ענין שעבוד הלב והמות, זאת אומרת כללות האדם".

ובע' שסג מובא: "...וכדאי להקדיש אפילו מקופת הציבור לענין כגון

דא, שהרי הוקשה כל התורה לתפילין, וידוע הכוונה בתפילין (שכונת המצוה מתאימה לפעולת המצוה), והיא כמבואר בשו"ע אר"ח, לשעבד הלב והמות, אשר הם המלכים והשלטונים בכל אברי הגוף."

ז) שם, בע' נו מובא: "במענה למכתבו... אודות החובות... ולכן עלה בדעתם, אולי כדאי לנסוע לחר"ל למשך איזה שנים ולהשתכר שם... מובן שלכל לראש יתוספו הוצאות הנסיעה הלך ושוב... כן אין ודאות מוחלטת שבמדינה שיבוא ישתכר באופן המתאים לכסות כל ההוצאות והחובות... דמכל הלך טעמי לא נראית לי סברא האמורה, ועליו להתענין על אתר בענין של פרנסה נוסף על משרתו הקבועה."

זעד"ז מובא בע' עבג-ג "במענה למכתבו... אודות מצב הפרנסה הדחוק, ולכן בדעתו לנסוע לארצוה"ב... והנה ראיתי בכמה מאלו שבאו לכאן... ומסופקני אם הרויחו אפילו הוצאות הנסיעה... הרי נוסף שהיו מרויחים הוצאות הנסיעה, הנה בטח היו מוצאים כמה ענינים של פרנסה ורויח באה"ק ת"ו ובכבוד יותר."

ז) שם, בע' נז מובא: "...שמתאים לכתבו זכה לשמוע מפיו המאמר היודע (כ"ה בהנדפס, ואולי צ"ל הידוע? הערת המעתיק) ע"כ יאמר המושלים בואו חשבון."

והנה במפתח ספרי מאמרי ודרושי כ"ק אדמ"ר מוהרי"ץ נ"ע בעריכת כ"ק אדמ"ר שליט"א מופיע ד"ה הנ"ל בשנת: תר"פ, אמנם לע"ע עדיין לא נדפס, תרפ"ד ש"פ חוקת, ונדפס בסה"מ תרפ"ד ע' רלח ואילך. תרצ"א ש"פ חר"ב בוורשא, ונדפס בקונטרס טו, סה"מ קונטרסים ח"א ע' קצ"א ע"ב ואילך. (תרצ"ו, אמנם בהערה נסמן שהוא ד"ה ובראשי חדשיכם תרצ"ה, ונדפס בקונטרס לג).

ואבקש מקוראי הגליון מטובם לפרסם את הידוע להם לאיזה מאמר בדיוק הכוונה באגרת שם.

ח) שם, מובא: "...ובפרט לאלו שזכו לראות פני צדיק ולשמוע דבריו, אשר דברי צדיקים חיים וקיימים ופועלים פעולתם, ובמכש"כ וק"ו בעניני תורה ומצותי".

ודאה ב"היום יום" יד טבת בסופו וזלה"ק: "תנועת צדיק, ומכל שכן ראוי או שמיעת קול, צריך לפעול שלא ישכח לעד".

ט) שם, בסופו מובא: "וע"פ פתגם רבותינו נשיאינו הק' טובה פעולה אחת מאלף אנהותא"

ובע' לה מובא: "...ידוע הפתגם ששמענוהו כ"פ מכ"ק אדמ"ר "טובה פעולה אחת מאלף אנחות".

וב"היום-יום ח אדר שני מובא: "אמ"ר כותב באחד ממכתביו: טובה פעולה אחת מאלף אנחות, אלקינו חי ותורה ומצות נצחיים המה, עזוב את האנחה ושקוד בעבודה בפועל ויחנך האלקים".

(י) שם, בע' סה מובא: "... כי כל ציווי תורתנו הק' במקומם עומדים וכנ"ל, ועאכ"כ עניני שבת השקולה כנגד כל המצוות".

וראה ג"כ עד"ז בע' צו ששם מובא: "... על ידי שיבאר להנהלת בית הספר גודל ענין דשמירת שבת, ומה שאמרו רז"ל ששקולה שבת כנגד כל המצוות".

(ד.א. הם נשמטו במפתח ענינים ערך שבת).

(יא) בע' סז מובא: "... ואין לך דבר העומד בפני הרצון, וכידוע הפתגם מאזשעס דא נייע חאטשעס (יכול אתה אבל אינך חפץ)",

וראה עד"ז בע' קה ששם מובא: "... ואין הדבר תלוי אלא ברצון, וכמדובר בהענין מאזשעס דא נייע חאטשעס (יכול אתה אבל אינך חפץ) וכו'".

(ד.א. הוא נשמט במפתח ענינים ערך פתגמים).

- "וכמדובר בהענין" - הכוונה לשיחת שבת בראשית (התוועדות הא'), ה'תשח"י, אות וא"ו, ששם מבאר מוסר השכל מהנ"ל, (נדפס בשיחות קודש תשח"י (הוצאת י"ב תמוז התשמ"ה), ע' נו.

(יב) שם, בריש עמוד עיי"ן מובא: "... הוא גם כן מתחבולות היצר הרע הממציא תחבולות שונות ומשונות בכדי להחליש את האדם בעבודתו לקונו, ואינו נמנע גם בענינים של שקר ותרמית, שזה עצמו צריך לעורר תוספת כח להלחם נגדו".

וראה בע' ריג ששם מובא: "... ג) לפי הידוע אבן הבוחן בהנהגת האדם במקום ספק, האם רצוי הדבר או לא, הוא לראות השפעת הדבר על הפועל והמעשה".

וראה ב"היום-יום" כג סיון וזלה"ק: "... היצה"ר נקרא נה"ב... כי לפעמים הוא שועל פקח שבחיות, וצריכים לחכמה מרובה להבין תחבולותיו... ובאמת הנה זהו רק עצת היצר ומתחבולות נה"ב למנוע מעבודת התפלה וכדומה ונקוט האי כללא בידך וזכור אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהי' לדבר זה - אפילו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה - הוא דק מתחבולותיו של נה"ב."

פשוטו של מקרא

בפרש"י האזינו כט, כא (גליון)

יוסף ולדמאן
תושב השכונה

בקובץ הערות וביאורים ר"ה - ו' תשרי (גליון א) שואל הרב ו.ו.ר. כמה שאלות בפירש"י ד"ה "הנסתרות לה' אלוקינו" (כט, כא) שבא"ד כותב רש"י "נקוד על לנו ולבנינו שאף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן משקבלו עליהם את השבועה בהר גריזים ובהר עיבל ונעשו ערבים זה לזה", עכ"ל.

ושואל הרב ו.ו.ר. למה אין רש"י מזכיר שגם על עי"ן שב"עד" נקוד, ולכאורה עיקר הדרשה משם.

ומצתיק מן "תורה תמימה" וד"ל: "... וזה מרומז בעי"ן שב"עד" לומר שלא "עד עולם" ממש, כלומר מהיום עד עולם, אלא משעברו את הירדן."

וממשיך לשאול "למה בכלל צריכים ניקוד על "לנו ולבנינו" מאחר שיש ניקוד על העי"ן.

"ולמה אין נקוד גם על הד' של "עד"."

"זהי' לו לרש"י לפרש כל זה."

שאלותיו הנ"ל יש להם מקום רק כשסומכים על בעל "תורה תמימה" בהעתקתו מהגמרא סנהדרין מג: בפר' נצבים, וסומכים על דבריו הקצרים בביאורו.

אבל העתקתו מלשון הש"ס אינו מדוייק, שהלשון שבעל ת"ת מעתיק מהגמרא הוא דעת ר' יהודה בסנהדרין מג: רק שמעתיקו בהשמטה עיקרית.

שבגמרא הלשון "למה נקוד על לנו ולבנינו ועל עי"ן שבעד מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן, דברי ר' יהודה".

אבל הת"ת מעתיק: "למה נקוד על לנו ולבנינו ועל עי"ן שבעד, מלמד שלא ענש עד שעברו ישראל את הירדן" בהשמטת מלת "נסתרות" בהעתקתו מהגמרא הנ"ל באופן סתמי (ובהשמטת מלת "הנסתרות") ובביאורו הקצר (והחסר) הנ"ל "שמרמוז בעי"ן שב"עד" לומר שלא "עד עולם" ממש.. אלא משעברו את הירדן, מתקבל רושם מוטעה כאילו דיוק המיוחד מהניקוד על עי"ן שב"עד" (עולם) שזה שלא "עד עולם" ממש, הוא אליבא דכולי עלמא.

ובאמת הוא רק לר' יהודה.

ובפי' רש"י שם בדעת ר' יהודה הנ"ל מבואר בהדיא ובארוכות אין שמהנקודות על "לנו ולבנינו" ילפינן שאחרים נענשים גם על "הנסתרות" שבידי יחידים, בניגוד לדעת ר' נחמי' שם.

והניקוד על העי"ן מורה שהנהגה זאת של חיוב לגבי "הנסתרות" מתחלת רק מעת שעברו את הירדן ונעשו ערבים זל"ז.

אבל מדבריו הקצרים של הת"ת בביאורו מתקבל רושם מוטעה כאילו כל עיקר הלימוד מיוסד על הנקודה שעל העי"ן שב"עד" וזה לא כך.

והנה, בגמרא שם חולק ר' נחמי' על ר' יהודה הנ"ל:

א"ף ר' נחמי' וכי ענש על הנסתרות לעולם? והלא כבר נאמר "עד עולם", אלא כשם שלא ענש על הנסתרות (לעולם) כך לא ענש...".

וברש"י בגמרא שם ד"ה "עד עולם": "אפטורא דנסתרות קאי, לאשמועינן דעד עולם תנהוג מדה זו דלא תימא משיעברו את הירדן ויקבלו עליהם

ערבות יענשו זה על זה...".

הרי לדעת ר' נחמי' "עד עולם" הוא עד עולם ממש (דהיינו לעולם), כיון דלפני שעברו את הירדן לדברי הכל לא נענשו על הנסתרות ולאחרי שעברו "הרי כבר נאמר עד עולם" ולדעת ר' נחמי' לכל הפחות מוכרח להיות פירושו ש"מכאן ואילך" "הנסתרות לד' אלקיננו" (דהיינו פטור ולא כר' יהודה).

ואין צורך לדעתו בהנקוד שעל "עד" (עולם) להורות על "הנגלות" שלא נענשו אחד על השני עד שעברו את הירדן, שזה פשוט שנלמד לר' נחמי' מהנקודות על התיבות "לנו ולבנינו" עצמם המחוברים לתיבת "והנגלות".

ורש"י בחומש שמפרש פש"מ בוחר בדעת ר' נחמי' שהנסתרות לה' אלוקיננו לעולם (וכמוזכר גם בכמה מהמפרשים).

והנקודות שעל (והנגלות) "לנו ולבנינו" משמשות לפטור "דכל נקודה למעט" (רש"י). דהיינו שהחיוב גבי "הנגלות" בענין עונש הרבים על הנהגת יחידים מתחיל רק לאחרי שיעברו את הירדן.

לפי זה אין לשאול בפירש"י, בחומש "למה אין רש"י מזכיר שגם על עי"ן שב"עד" נקוד, שלכאורה עיקר הדרשה משם".

ולמה אין מספיק הניקוד שעל העי"ן וצריכים גם הניקוד על "לנו ולבנינו".

שענין הניקוד על עי"ן שב"עד" (עולם) הוא ענין לר' יהודה שאומר שעונש הקב"ה על "הנסתרות" מעת שעברו את הירדן, שזה פירוש הנקודה שעל העי"ן לדעתו, "דלא תימא מעולם (הנסתרות), המה "לנו ולבנינו" אלא מעתה מתחלת מדה זו (חיוב עונש על הנסתרות) ותנהוג עד עולם" (לשון רש"י הובא בתוס').

אבל לר' נחמי' ולפירש"י בחומש, שלצורך פש"מ קאי כוותי', "עד עולם" קאי אפטורא ד"נסתרות", ובזה "עד עולם" הוא כפשוטו "לעולם".

ולא קאי על "חיובא דנגלות" דפשיטא דעונש הנוהג עכשיו ינהוג לעולם דלמה יפסוק" (לשון רש"י בגמרא שם).

ואם יש לשאול צריכים לשאול לדעת ר' נחמי' ולפירש"י בגמרא ובחומש

למה בכלל צריכים ניקוד על העי"ן מאחר שנמצאים הנקודות על "לנו ולבנינו" להיפך משאלות הנ"ל).

ועד"ן מקשה בתוס' שם אליבא דר' יהודה בד"ה "מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו את הירדן" עי"ן שם.

אבל לפי ההסבר בתוס' שם ד"ה "אמר לי ר' נחמיה" אתי שפיר.

שאחרי שמעתיק דברי רש"י בפירושו על הגמרא שם מוסיף בא"ד, "ולכך נוקדה יא אותיות כמנין אותיות של השם, לומר לך שאף הנגלות לשם, דהיינו קודם שעברו את הירדן עד שלא קיבלו ערבות", עי"ן שם.

12

בפרש"י פרשתינו ז, ז

הת' ינתן רבינוביץ
תות"ל 170

בפרשתינו עה"פ (ז, ז), ויבא נח ובניו וכו' מפני מי המבול מעתיק רש"י מפני מי המבול ומפרש: אף נח מקטני אמנה הי' מאמין ואינו מאמין שיבא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים, ע"כ.

לכאורה צ"ב שהרי יש מדבותינו שאומרים שאילו הי' נח בדור צדיקים הי' צדיק יותר כידוע וא"כ איך אפשר לומר על נח שהי' מקטני אמונה, הי' אפשר להסביר את הנהגתו עפ"י המבואר ברמב"ם הל' יסודי התורה פ"י הל' ד' שדבריו פורעניות שנביא אומר ולא מתקיימים אין בזה הכחשה לנביא שהרי: "הקב"ה ארך אפים ורב חסד ונתם על הרעה ואפשר שעשו תשובה ונסלח להם כאנשי נינוה או שתלה להם כחזקי" עכ"ל, * א"כ הי' אפשר לומר שלזה חיכה נח אולי יעשו תשובה וא"א לומר שזה מושלל המציאות שהרי בפסוק י"ב, רש"י עצמו מפרש שבהתחלה הי' גשם ולא מבול "שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה". וצ"ע.

וצ"ע אם א"ל כן כי רש"י כותב שנה הי' "מקטני אמנה" ואיך זה מתאים עם פרש"י דלעיל.

רמב"ם

הגס לבו בהוראה שוטה רשע וגס רוח

הרב שלום זובער הלוי ולפא
קרית גת

בקשר עם לימוד הל' סנהדרין בשיעורים היומיים ברמב"ם בשבוע האחרון, וכן הזמ"ג דשמחת תורה, הריני בזה להעיר ולהאיר בדברי הרמב"ם בהל' סנהדרין והל' תלמוד תורה, בענין הגס לבו בהוראה:

- א -

הל'ת"ת פ"ה ה"ד: וכל תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה הרי זה רשע שוטה וגס הרוח, ועליו נאמר (משלי ז, כו) כי רבים חללים הפילה וגו'.. אלו התלמידים הקטנים שלא הרבו תורה כראוי, והם מבקשים להתגדל בפני עמי הארץ ובין אנשי עירם, וקופצין ויושבין בראש לדון ולהורות בישראל, הם המרבים המחלוקת, והם המחריבים את העולם, והמכבין נרה של תורה, והמחבלים כרם ה' צבאות, עליהם אמר שלמה בחכמתו (שה"ש ב, טו) אחזו לנו שועלים שועלים קטנים מחבלים כרמים.

ובהל' סנהדרין פ"כ ה"ז: הגס לבו בהוראה וקופץ וחותר את הדין קודם שיחקרהו בינו לבין עצמו עד שיהא לו ברור כשמש, הרי זה שוטה רשע וגס רוח, כך ציוו חכמים הוו מתונין בדין, וכן איוב הי' אומר וריב לא ידעתי אקרהו.

ושם הל' ח: כל דיין שבא לפניו דין והתחיל לדמותו בדין פסוק שכבר ידע אותו, ויש במדינה גדול ממנו בחכמה, ואינו הולך ונמלך בו, הרי זה בכלל הרשעים שלבם גס בהוראה ואמרו חכמים רעה על רעה תבא לו, שכל הדברים וכיוצא בהן מגסות הרוח, הם המביאות לידי עוות הדין, כי רבים חללים הפילה זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה... וכל המונע עצמו מן הדין מונע ממנו איבה וגזל ושבעת שוא, והגס לבו בהוראה שוטה רשע וגס רוח.

וצריך להבין:

א. למה חוזר הרמב"ם על ההלכה של תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה, בהל' ת"ת וגם בהל' סנהדרין.

ב. אם כבר חוזר על הלכה זו, למה לא כותב בהל' ת"ת גם את שאר הפרטים שהזכיר בהל' סנהדרין, כגון שמי שקופץ וחותר את הדין כו' הרי זה שוטה רשע וגס רוח.

ג. מהם ארבעת הרעות שמונה בהל' ת"ת, מרבים המחלוקת מחריבין את העולם, מכבין נרה של תורה ומחבלים כרם ה', ומהו המקור לד' לשונות אלו של הרמב"ם ולמה לא הזכירם בהל' סנהדרין.

ד. מהו שסיים בהל' סנהדרין שם ה"ח שוב, והגס לבו בהוראה כו', והרי כבר כתב לשון זה ממש בה"ז שם.

ה. בהל' ת"ת כתב "רשע שוטה וגס הרוח", ובהל' סנהדרין הקדים שוטה לרשע, וכל' המשנה באבות.

- ב -

וי"ל בזה בס"ד, דהנה בהל' ת"ת אין שייך להזכיר הדינים של הוראה כי זה שייך בהל' סנהדרין דוקא, ולכן לא מביא שם הרמב"ם שאסור לקפוץ ולחנות את הדין וכו', אבל מי שלא הגיע להוראה ומורה, הרי בעיקרו אין זה דין דסנהדרין כי אסור לו בכלל לגשת להוראה, ולכן גם לא כתב ע"ז הרמב"ם את הלשון "הגס לבו בהוראה", כי בכלל אינו בגדר הוראה.

והשייכות של הלכה זו לחל' ת"ת היא משום שהתלמידים שלא הגיעו להוראה ומורים הם גורמים את החיפך מכל ענין התורה, וע"ז הביא שם הרמב"ם את ד' הלשונות כדלקמן:

1) הם המרבים המחלוקת - דענין התורה הוא שלא ניתנה אלא לעשות שלום בעולם (רמב"ם סוף הל' חנוכה) ומקורו בגיטין נט, ב כל התורה כולה נמי מפני דרכי שלום היא דכתיב דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, ובמד"ר במדבר פ"א, ז שלא נמשלה התורה אלא בשלום כו', ועיין לקר"ש ח"ח ע' 349 ואילך שעיקר הכוונה בגיטין שם הוא להוראות ודיני התורה, וא"כ מי שהגיע להוראה ומורה הרי הוא מתלמידי החכמים שמרבים שלום בעולם (סוף ברכות) אבל מי שלא הגיע להוראה ומורה הוא מרבה מחלוקת בעולם, וכבסוטה מז, ב משרבו תלמידי שמאי והלל

שלא שימשו כל צורכן רבו מחלוקת בישראל כו'.

(2) והם המחריבים את העולם - דהנה ע"י התורה הוא בנין העולם וכמאחז"ל שבת (קיד, א) מאי בנאין, אלו תלמידי חכמים שעוסקין בבנינו של עולם, ואל תקרי בנין אל בונין (שבת וברכות שם), שהביאור בזה י"ל עפ"י מה שנתבאר בתניא בק"א ד"ה דוד זמירות (ועד"ז בכ"מ בדא"ח עיין ד"ה תורה צוה תרנ"ד ביום השמיני עצרת תש"ב ועוד) שקיום וחיות כל העולמות עליונים ותחתונים תלוי בדקדוק אחד מדברי תורה, שאם יעשה המצוה כדבעי ממשיך תוספת ריבוי אור בעולמות מרכ"ד עד למטה בב"ע, אבל אם ח"ו חסרה אות אחת בתפילין או יחשוב מחשבת חוץ בקרבן הרי פגם בכל העולמות, ולכן הת"ח הם בונים את העולם ועיין גם הביאור בזה בסוף המשך מים רבים לכ"ק אדמ"ר מוהר"ש שהתורה היא כלי אומנתו של הקב"ה שבה וע"י נברא העולם כמאחז"ל במשנה אבות פ"ג מ"ד ובזוהר תרומה קסא, א לכן ת"ח העוסקים בתורה גורמים בנינו של עולם שיהי' כמו שנברא בשעת ימי בראשית על מילואו ובשלמותו אבל מי שלא הגיע להוראה ומורה, הרי הוא וכו'.

(3) והמכבין נרה של תורה - יש לומר דבסוטה כא, א עה"פ (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור, תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור כו' משל לאדם שהיה מהלך באישון ליל ואפילה ומתיירא מן הקוצין ומן הפחתים ומן הברקנים ומחי' רעה ומן הליסטיין ואינו יודע באיזה דרך מהלך, ונזדמנה לו אבוקה של אור ניצול מן הקוצין ומן הפחתים ומן הברקנים, ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן הליסטיין ואינו יודע באיזה דרך מהלך, כיון שעלה עמוד השחר ניצול מחיה רעה ומן הליסטיין, ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך, הגיע לפרשת דרכים ניצל מכולם.

ולא"ן שם בגמרא, מאי פרשת דרכים כו' (היינו מהו הנמשל) מר זוטרא אמר זה תלמיד חכם דסלקא ליה שמעתא אליבא דהלכתא, ועיי"ש ברש"י ובתוס' ואכ"מ, ומשמע מפשטות לשון הגמרא שמעלת האור דתורה הוא שכשמגיע האדם לפרשת דרכים שאינו יודע כיצד לנהוג באיזה ענין בחייו, הרי הפסק דין דתורה מאיר את דרכו שיודע באיזו דרך לבחור וזהו ע"י שהת"ח סלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא, אבל תלמיד שאינו מגיע להוראה ומורה שלא כהלכה, הנה תמורת זה שהתורה צריכה להאיר את דרכו שידע באיזו דרך מהלך, הרי הוא מכבה נרה של תורה, ומדייק הרמב"ם לומר נרה של תורה ולא אורה של תורה, כי מאחר שמכבין את האור הרי זה כבר משול לנר ולא לאור, וכמאמר הגמרא שם שנר אינו מאיר לעולם והאור מאיר לעולם.

(4) והמחבלים כרם ה' צבאות - דבישעי' ה,ז, כי כרם ה' צבאות בית ישראל, ועבודת והשבחת הכרם הוא ע"י התורה, וכמ"ש, שם ב "ויטעהו שורק" ובמפרשים מהמדרש דשורק גימ' תר"ו וביחד עם ז"מ ב"נ הוא תר"ג מצות התורה שע"ז משביחים הכרם, אבל מי שלא הגיע להוראה ומורה הרי הוא מחבל בעם ישראל שהם כרם ה' (וצ"ע וחיפוש מקור

הפירוש שביאר הרמב"ם בפסוק אחזו לנו שועלים גו').

ולכן כל הנ"ל שייך להל' ת"ת, שמי שלא הגיע להוראה ומורה הוא משתמש בתורה לענינים שהיפך ענינה של התורה, תמורת שלום מביא מחלוקת, תמורת בנין העולם מחריב העולם, תמורת תורה אור מביא חושך, ותמורת השבחת והעלאת עם ישראל הרי הוא מחבל בכרמו של הקב"ה, וכאן לא מוסיף הרמב"ם הדינים שבהל' סנהדרין, כי אין זה נוגע להל' ת"ת אלא להוראה.

- ג -

אמנם בהל' סנהדרין שם נוגע הדינים של הוראת הדין והנהגות הדין, ולכן אומר שם הרמב"ם ארבעה דינים שהוציא מן המשנה דאבות שהגס לבו בהוראה הרי הוא שוטה רשע וגס הרוח.

הדין הואשון בה"ז, שמי שכבר הגיע להוראה אבל קופץ וחתך את הדין קודם שיחקרהו כו' הרי זה שוטה רשע וגס רוח.

הדין השני בתחילת ה"ח, שאם יש במדינה גדול ממנו בחכמה ואינו נמלך בו, גם זה הוא בכלל הרשעים שלבם גס בהוראה.

הדין השלישי באמצע ה"ח, במי שלא הגיע להוראה ומורה, שחוץ ממה שאמר זה בהל' ת"ת, חוזר ע"ז שוב כאן בדיני הוראה, ובזה לא אומר הרמב"ם הגס לבו בהוראה, כי אין הוא שייך להוראה כלל, אבל הגסות שבו מביאה אותו לגשת להוראה כאחד החכמים, ומה שהביאו הרמב"ם אין הוא להורות לנו שהתוצאה מההוראה של גסי הרוח שלא הגידו להוראה הוא "ורבים חללים הפילה", שזהו ענינם להפיל חללים רח"ל, והתוצאה מראה על הדין שהיה באופן של תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה, דגס הרוח לא מתפעל מהפלת חללים כי הוא חושב שלשם כך למד תורה כדי שיוכל להשתמש' בזה למטרות. אלו של מחלוקת, וחורבן, וכיבוי אור וחבלה.

הדין הרביעי בסוף ה"ח - והגס לבו בהוראה שוטה רשע וגס הרוח, שזה כבר עניין חדש לגמרי שבמי שהגיע להוראה ואינו קופץ וחותר הדין, אלא הוא מתון בדין וחוקרו וכו', אבל החסרון שלו הוא שכשמגיע לפניו דין הוא "מתגבר להורות בלי מורא ופחד" כלשון הרמב"ם בפיה"מ לאבות, שאין לו יראת הדין, הרי גם הוא שוטה רשע וגס הרוח, שאם היה מתבונן בכך שהקב"ה נתן לו הכח להורות בדיני התורה עד שהקב"ה עצמו בא עם פמליא של מעלה לשמוע את פסק הדין כמאחז"ל נצחוני בני נצחוני, הרי אם היה מתבונן בזה הי' אוחז אותו חיל ורעדה לפני שהיה ניגש לדין, ואם מתגבר להורות בלי אימה ופחד הרי הוא שוטה רשע וגס רוח, וכ"ש וק"ו אם קופץ וחותר הדין בלי לחקור.

והנה במי שלא הגיע להוראה כלל הקדים הרמב"ם רשע לשוטה, כי זוהי רשעות ממש להתעסק עם פסקי דינים מבלי ששייך לזה כלל, ויצדיק את הרשע ויחייב את הצדיק ויוציא ממון שלא כדון. משא"כ מי שהגיע להוראה הרי השטות שבו היא שמביאה אותו להתנהג באופן של קופץ וחותר ושלא לירא ולפחד מאימת הדין ואח"כ מגיע עי"ז לרשעות וגסות הרוח.

ne

בענין שוחד

הרב ברוך עפשטיין
תושב השכונה

הרמב"ם בהל' סנהדרין פל"ג ה"ג כתב כמה דוגמאות לענין השוחד וז"ל: "... ומעשה בא' שהביא מתנה א' מהמתנות כהונה לדיין כהן ואמר לו פסול אני לך לדין, ומעשה באריס א' של דיין שהיה מביא לו תאנים מתוך שדהו מע"ש לע"ש פעם א' הקדים והביא בה' בשבת מפני שהיה לו דין ואמר לו הדיין הריני פסול לך לדין וכו' עכ"ל וממשיך שם בה"ד "כל דיין ששאל שאלה פסול לדין לזה שהשאלו כו" עכ"ל.

והנה מקור דברי הרמב"ם הוא בגמ' כתובות דף קה: אבל הרמב"ם משנה את הסדרים וצ"ב.

והנה י"ל שכוונת הרמב"ם כאן הוא להדגיש חומר ענין השוחד והתחיל בדוגמא שנראה יותר להיות שוחד וממשיך - מהקל אל הכבד לדוגמאות שלא נראה לרשות שוחד כ"כ, עד שמסיים בהטעם (בנוגע האריס) "אע"פ שהתאנים משל דיין הואיל והביאן שלא בזמנם נפסל לו לדין" ועפ"ז יש לבאר למה הקדים הרמב"ם את הבבא דהמתנות כהונה (ששם בהגמ' באו אח"כ) כי זה הו' יותר נראה להיות שוחד כי היה יכול ליתן לכל כהן שירצה - כלשון הגמ' שם "ומהתם להכא לא הו' כהן ליתא ליה (בתמי") וזה דהו' נתן להדיין דוקא הוי טובה לו כעין טובת הנאה, אע"פ דהו' ראוי לו כיון דהו' כהן, ואח"כ בה"ד מביא הרמב"ם את הדין דדיין ששאל (אע"פ ששם בגמ' הובא זה בראשונה) כיון דזה הו' חידוש יותר מכל הנ"ל וכנראה מזה שיש אופני היתר בו, הו' שוחד בהמשך לשון הרמב"ם שם.

נגלה

כטעם המנהג לשבור צלחת בעת התנאים

הרב דוד שרגא פאלטער
תושב השכונה

ראיתי כתוב בספר כתבי ר' אייזיק שוויי ע"ה (וחבל שלא זכיתי לשמוע את זה מעצמו מפה מפיק מרגליות של מורי ורבי זי"ע) בקשר לטעם המנהג לשבור צלחת בעת התנאים, ומבאר כבודו ע"ה הנ"ל מיוסד על הגמרא (ברכות נ"ו ע"ב) שהרואה קדרה בחלום ה"ז סימן לשלום, ומבארים המפרשים השייכות בין קדירה, לשלום, ששלום ענינו לחבר מנגדים, וכמ"כ ענין הקדירה היא לחבר אש ומים, שבלעדי הקדירה הם מנגדים והאש ישרוף המים או שאם המים מרודים יכבו הם את האש, והקדירה מחבר ומאחד אותם כביכול, ומוסיף שענין זה מתבטא גם בהקדירה עצמה - קדירה של חרס - כיון שהיא עצמה עשוי ע"י גידול טיט ומים ולאחרי זה צרופה באש הכבשן, ומובן שקדירה של חרס נתהווה בעצמו ע"י חיבור מנגדים ע"י איחוד הפכיים, וגם זהו ענינו לחבר הפכיים ולאחד מנגדים את הכי רחוקים, אש ומים, ובענין שידוך הרי מקרבים ומביאים אותם להתאחד ועושים שלום.

והנה מבוסס על דברי הרב הנ"ל יש לבאר עוד כמה ענינים, ובהקדים להביא דברי הגמרא בברכות (ל"א ע"א) רב אשי עבד הלולא לברי' חזנהו לרבנן דהוו קא בדחי טובא אייתי כסא דזוגיתא חיורתא ותבר קמיהו, ועד"ז מובא במסכת ב"מ (כ"ט ע"ב) תוס' ד"ה בזכוכית ובזה"ל רב הונא תבר זכוכית חיורתא בחופת בנו ע"כ.

א) בקשר-לטעם השינוי בשבירת זכוכית בחופה וחרס בתנאים, עיין פמ"ג במשב"ז אר"ח שם סק"ד.

ב) כדאי להעיר משולחן העזר ח"א דף נ"ב, שכתב הטעם שבתנאים ההורים הם השוברים ובחופה החתן בעצמו שובר את הכוס וק"ק מתוס' הנ"ל שרב הונא תבר.. בחופת בנו.

ג) עפ"י הביאור דלעיל יש לבאר הטעם בשבירת זכוכית דוקא בנישואין משא"כ בהתנאים שוברים כלי חרס, שכנ"ל חרס מאוחד ומצורף מאש ומים, אחדות אמיתי, וזכוכית נעשה מעפר בפשטות ע"י חמימות אש, ובנדל"ד בעת התנאים החתן וכלה עודם נפרדים זמ"ז, (עכ"פ מקירוב אמיתי), וזה מתאים לאש ומים אף שהם מאוחדים, משא"כ בהנישואין נעשים אחד ממש ונתהווה אש-ורק אש- וכידוע שאיש ואשה דומים באותיותיהם "אש" (ושאר האותיות הם שם י-ה).

ד) עוד ביאור י"ל בקשר להמובא בגמ' ותוס' שרב הונא (ורב אשי) תבר כלי בחופת בנו ולא החתן בעצמו, אף שכן נוהגים עכשיו, מאיזה סיבה שתהי', יש לבאר גם מיוסד על הנ"ל עפ"י המובא בלקר"ש חכ"ב תזריע א' אות ז', בזה"ל "ענינם פון שושבינים בפשטות איז היות אז חתן וכלה זיינען ביז איצט געווען פרעמד און ווייט איינער פון צווייטן און דערפאר איז פאר זיי שווער מצד הבושה וכו') צו איבערשטעלן זיך מיטאמאל אין אמצב פון קירוב וכו' ביי זייער חתונה דעריבער דארפן זיי האבן דעם סיוע פון שושבינין וועלכע זיינען רעים צו דעם חתן און צו דער כלה כדי זיי תומך זיין מחזק און מעודד זיין אין דעם קירוב זל"ז ע"כ.

ו.גם בענינינו אף שעומדים תחת החופה ובעת הנישואין, שכנ"ל נתאחדים החר"כ עוד יותר מאשר התנאים, (ולכן שוברים זכוכית כנ"ל, ולא חרס), עכ"ז דרוש עוד התמסרות מהשושבינים (שבד"כ הם ההורים) לאחד אותם ולעשותם גם יותר זע"ז, ועפ"י יובן למה רב הונא תבר הכלי בחופת בנו ולא החתן בעצמו שבכדי להביא מטרת שבירת הזכוכית שענינו אחדות אמיתי למעשה בפועל בין החר"כ לזה דרוש ההורים השושבינין (שענינם גם לעשות שלום ואחדות ביניהם) לעשות וכמובא בהשיחה

שההורים כבר עברו את זה והם הכי מסוגלים לפעול פעולה זו ולמלאות תפקיד קדוש זה.

re

כיבוס בער"ה

הת' שמחה מ. אופנר
תות"ל דדו

בספר שבח המועדים (שיצא לאור לאחרונה) כתב בעמ' 12 בענין תספורת רחיצה וטבילה וז"ל "מכבסים ומסתפרים בער"ה לכבוד יר"ט וכו'" ובהערה 28 כתב דהמקור שר"ע המחבר סי' תקפא, ד ועוד (הטעם שציין למחבר הוא מפני שסי' זה מאדמוה"ז לא נדפס).

ואשתמיטתי' הא דכתב אדמה"ז בר"ס תקכט בדיני שמחת יר"ט: "כשם שמצוה לכבד את השבת ולענגה כך כל ימים טובים שנאמר "לקדוש" ה' מכוונד וכל ימים טובים נאמר בהם מקרא קדש".

ובס"ב כתב: "איזה כבוד זה שאמרו חכמים שמצוה לאדם לגלח בעיר"ט כדי שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול וכן מצוה לרחוץ בחמין ולחוף ראשו ולקצוץ ציפורניו בעיר"ט כמו בע"ש כמ"ש בסי' רמ"ב וכו'" (ע"ש בהמשך הסעי' שמתייחס גם לר"ה) (ובהמשך) בסעי' ה' כתב: "ב' מצות אלו שהם כבוד ועונג נוהגות ג"כ בר"ה שהרי נאמר בו מקרא קדש וכו'" (וגם כאן מציין לסי' רמ"ב) ולא הזכיר לכבס. ואולי י"ל דהטעם שאדה"ז לא כתב שצריך לכבס בער"ה על אף שהמחבר כן כתב זאת מפני דס"ל הא דכתב בהל' שבת סי' רמ"ב סעי' י"א וז"ל: "עזרא תיקן שיהיו מכבסים בחמישי בשבת מפני כבוד השבת כדי ללוש לבנים בשבת אבל בע"ש אין פנאי לכבס מפני שצריך להתעסק בצרכי שבת", ע"כ, ועד"ז י"ל שבעיר"ט מפני שעסוקים בהכנות ליר"ט (על אף שמוותר לבשל ביר"ט, די"ל דזהו הטעם שהמחבר כן כתב לכבס בעיר"ט) כמו לילך לקברות צדיקים בער"ה ועוד, ועד"ז בער"פ שריפת חמץ ועוד, ועד"ז בשאר יר"ט, שמפני כ"ז אין פנאי לכבס לכן השמיט אדה"ז זאת כמו בהל' שבת.

re

אי מצות בעי לשמה

התי יעקב פרידמאן
תות"ל 220

שינינו בסוכה דף ט. סוכה ישנה ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין - ובתוס' הביאו מירושלמי מצה ישנה פלוגתא דב"ש וב"ה, דב"ש פוסלין וב"ה מכשירין - והיינו דלב"ש ילפינן ט"ו ט"ו מחג הסוכות דבעי לשמה, ולב"ה דגם בסוכה ל"ב לשמה ה"ה במצה נמי לא בעי לשמה, דמצה וסוכה תלוי זב"ז כן מבואר בתוס'.

אמנם ברמב"ם לכאור' לא משמע כן דבפ"ה מה' סוכה ה"ט פוסק כב"ה, וז"ל "סוכה שנעשה כהלכתה מכ"מ כשרה, ואע"פ שלא נעשה לשם מצוה", דסוכה ל"ב לשמה.

ובפ"ו מה' חר"מ ה"ט כותב וז"ל "חלות תודה ורקיקי נזיר שעשו אותן לעצמן אין יוצאין בהן שנא' ושמרתם את המצות, מצה המשתמרת לענין מצה בלבד היא שיוצאין בה, אבל זו משתמרת לענין הזבח, ואם עשאן למכור בשוק ה"ז יוצא בה ידי חובתו שהעושה למכור בשוק דעתו שאם לא ימכרו יאכל אותן, ונמצא בשעת עשייתן שמור לשם מצה" - הרי דבמצה בעי לשמה, וא"כ דברי הרמב"ם סתרי אהדדי דאי ק"ל כב"ה בסוכה דל"ב לשמה, אמאי פסק במצה כב"ש דבעי לשמה - ודוחק לעשות פלוגתא בין בבלי וירושלמי אי פליגי במצה ישנה, דלבבלי כר"ע מודי דמצה בעי לשמה משא"כ לירושלמי.

וראה בשפ"א שהק' כן על הפוסקים שהביאו הירושלמי, ואעפ"כ ק"ל כרבה דמצה בעי לשמה עיי"ש ונשאר בצ"ע.

עוד יש לדייק ברמב"ם בה' חר"מ שכתב ואם עשאן למכור בשוק ה"ז יוצא יד"ח, שהעושה למכור בשוק דעתו שאם לא ימכרו יאכל אותן ונמצא בשעת עשייתן שמרן לשם מצה" ויל"צ מה מוסיף הרמב"ם בסיום דבריו, הא כבר כתב לפני"ז שדעתו שאם לא ימכרו יאכל אותן, והיינו שעושהו לשם מצה, ולמה מוסיף דבשעת עשייתו שמרן לשם מצה, הא זה מובן מעצמו - ובפרט דבגמ' (דזהו מקורו של הרמב"ם) פסחים לח ע"ב קאמר רבה כל לשוק אימלוכי מימלך, אמר אי מזדבן מזדבן וא"ל איפוק בהו אנא, ואינו מוסיף דנמצא ששמרן לשם מצה.

והנראה בזה להצדיק דברי הרמב"ם והפוסקים עפ"מ שהעלה הברכ"ש

גיטין סי' י"ד בהחילוק בין דיני לשמה, כגון בס"ת תפילין וקרבנות וכו' דבעי לשמה בעשייתן, למצוות צריכות כוונה, דק"ל כהאו' מצה לא בעי לשמה, דהנה לשמה הוא דין בהחפצא, דבכדי שיחול על החפצא שם ס"ת או תפילין בעי כוונה לשמה ובל"ז ליכא חפצא של ס"ת, דהלשמה עושה החפצא למצוה משא"כ הכוונה היא רק ענין צדדי, דאם אכל מצה בלא כוונה אין הפי' שלא אכל מצה, דהא מ"מ אכל מצה, רק בנוגע לקיום המצוה של האדם בעי כוונה, ובל"ז אינו יוצא - וי"ל נפק"מ בעושה על הספק דאי מדין לשמה לא מהני, דחלות לא מהני על הספק ובעינן חלות מבורר, משא"כ בדין כוונה מהני ג"כ על הספק כיון דסוכ"ס כיון הכוונה ולא בעינן כוונה מבורר.

ועפ"יז"ל דבזה פליגי ב"ש וב"ה, דב"ש סברי דבמצה יש ב' דינים א' דין כוונה בעשיית המצה, אע"ג דבכה"ת לא מצינו דין כוונה רק בקיום של האדם, מ"מ הכא חידשה התורה מושמרתם את המצות דמצה בעי כוונה דלשמה בעשיית המצה, והיא רק דין כוונה ב' חלות דין דלשמה דילפינן מחגה"ס דבעי לשמה בעשייתה, והיא חלות דין בהמצה, וב"ה סברי דלא בעינן רק דין כוונה, וליכא חלות דין דלשמה, והנפק"מ יהא בעשאו על הספק, כגון חלות תודה שעשאו על הספק, דלב"ש לא מהני דל"ש חלות על הספק, ולב"ה מהני כיון דהיא רק דין כוונה, וכוונה מהני על הספק, ונמצא מזה דב"ש וב"ה שניהם ס"ל דמצה בעי לשמה, ופלוגתתם היא רק אי בעינן חלות דין דלשמה או דסגי מדין מצ"כ.

ועפ"יז שפיר פסק הרמב"ם כב"ה דסוכה ל"ב לשמה ואעפ"כ פסק במצה דבעי שימור לשם מצה, דגם ב"ה מודי דבמצה בעי שימור, אבל הוא דין מיוחד במצה, וזהו ג"כ כוונת הרמב"ם במה שמוסיף "ונמצא דבשעת עשייתן שמרן לשם מצה", דלהכי מהני כוונתו, אע"פ דאינו רק ספק, ול"ש חלות על ספק, עז"כ דמ"מ בשעת עשייתן שמרן לשם מצה, והיינו כנ"ל דכיון שאינו אלא דין כוונה, וכוונה מהני על הספק, להכי מהני כוונתו.

וליתר ביאור דבתחילת ההלכה כותב דושמרתם את המצות דבעי שימור לשם מצה, והיינו דין כוונה, דזה ילפינן מושמרתם את המצות, ואח"כ ממשיך דכיון דהיא רק דין כוונה, להכי מהני בעשאו על הספק, דנמצא דבשעת עשייתן שמרן לשם מצה, והיינו כנ"ל כיון דסר"ס כיון הכוונה מהני נמי על הספק מדין כוונה, וא"ש ודר"ק.

כדין בנה סוכתו במקום שיצטער בו

הת' זאב אסטער
תות"ל סדד

בשו"ע אדה"ז בסי' תר"מ סעיף כ' כותב לא חייבה תורה לישב בסוכה אלא כדרך שאדם דר בביתו כל השנה לפיכך מי שהוא מצטער בישיבת הסוכה וכשיצא ממנה ינצל מן הצער פטור מן הסוכה שאף בכל השנה אין אדם דר במקום שהוא מצטער וכו', וממשיך בסעיף ו' איזה מצטער זה שאינו יכול לאכול או לישן בסוכה מפני הרוח שמצערו או מפני הזבובים והפרעושים וכיוצ"ב או מפני ריח רע שמריחין בתוך הסוכה וכשיוצא ממנה ינצל מכל אלו בד"א שנולד לו הצער במקרה אחר שעשה שם הסוכה אבל אם עשה סוכה במקום שידוע לו שיצטער אח"כ בה כגון שעשה במקום שהרוח מצוי' ושולטת שם ואפי' עשה במקום שלא יהי' לו צער באכילה אלא שיהי' לו צער בשינה כגון שעשה ברחוב שא"א לו לישן שם בנחת מחמת מורא הגנבים והליסטים הרי סוכה זו פסולה ואינו יוצא בו אפי' באכילה אפי' שאין לו צער כלל בה לפי שכל סוכה שאינו יכול לאכול ולשתות ולטייל ולישן בה בנחת בלא שום צער אינה נקראת דירה כלל לפי שאינו דומה לביתו שיכול לעשות שם כל צרכו בנחת עכ"ל.

ובסי' תרל"ט ס"ח כותב וז"ל: "במקומות הקרים שיש צער לישן בסוכה וכו' ואפי' יש לו כרים אלא שא"א לו להכין להם מקום בסוכה לכל ז' ימי החג בענין שיצטרך לטרוח להוציאו מהסוכה בשעת האכילה ולחזור ולהכניסן בעת השינה והיא טרחה יתירה ומצטער בטרחה זו בענין שאם הי' לו טרחה כזו לישן בביתו לא הי' ישן בביתו אי"צ לישן בסוכה שכל מצטער בישיבת הסוכה פטור מישיבתה כמו שיתבאר בסי' תר"מ, עכ"ל.

והנה ע"פ מש"כ בסי' תר"מ שכשאחד עושה סוכה לכתחילה במקום שאין לו צער באכילה אבל יש לו צער בשינה הרי סוכה זו פסולה ואינה נקראת דירה צריך להבין למה בסי' תרל"ט סעיף ח' הוה סוכה כשירה והא עשה סוכתו לכתחילה באופן שיש לו צער לישן בסוכה ולמה יהא כשר אפי' באכילה.

ויש לומר ע"פ המג"א בסי' תרל"ט סק"ח, דהרמ"א כותב ולי נראה משום דמצות סוכה איש וביתו איש ואשתו כדרך שהוא דר כל השנה ובמקום שלא יכול לישן עם אשתו שאין לו סוכה מיוחדת פטור וכו' וההשו

הט"ו והמג"א על הטעם הזה א"כ גם על האכילה לא יצא עד שתהי' לו סוכה מיוחדת כמ"ש המרדכי הביאו רמ"א בסי' תר"מ דאם עשה סוכה במקום המצטער בשינה אף ידי אכילה לא יצא והט"ז מת' טעם אחר לקולת השינה עיי"ש.

והמג"א מת' דמ"מ כיון שיכול לישן שם לבדו הסוכה כשרה דהרי דירה ומ"מ הוא פטור דמקרי מצטער" עכ"ל, ודבריו מבוארים בערוך השולחן סי' תרל"ט סעיף י"א וז"ל ואין לשאול דאין יצא וכו' והא בסימן הבא יתבאר דסוכה שאין הראוי' לשינה אינה סוכה גם לאכילה דאין זו שאלה דאינה ראוי' לשינה מקרי כל שא"א לו לאדם לישן שם כלל כמו שיתבאר שם ולא במקום הראוי לשינה אלא שמפני סיבה אחרת אינו יכול לישן שם [וזהו כוונת המג"א ססק"ח], עכ"ל.

ועפ"ז מובן דברי אדה"ז דבסי' תר"מ מיירי בענין שעשה סוכתו באופן שיש לו צער או באכילה או בשינה ואחד משניהם אי אפשר לקיים בסוכה זו משא"כ בסי' תרל"ט בעצם שייך לקיים שניהם דהיינו שבשעת אכילה אפשר לאכול בסוכה זו ובשעת שינה אפשר לישן בסוכה זו רק לקיים שניהם אי אפשר מפני שיהי' לו טרחא להחזיר ולהכניס הכרים והכסתות לכן פטור מדין מצטער אבל הסוכה נקראת דירה והוה סוכה כשירה.

אבל עפ"ז צריך עיון דאם שיטת אדה"ז בסעיף ח' הוא דמקום הראוי לשינה ורק שמפני סיבה אחרת אינו יכול לישן שם הוה סוכה כשירה למה בסעיף ט' בענין פטור אדם הנשוי אינו מביא טעם הרמ"א המובן ע"פ המג"א הנ"ל ומביא טעם הט"ז וצ"ע.

re

כוונת אשה וקטן בישיבת סוכה

הרב דניאל אליעזר ליפא קורצווייל
נחלת הר חב"ד

בשו"ע אדה"ז סימן תרכ"ה סעיף א' מובא וז"ל: "וכן צריך כל אדם לכיון בישיבתו בסוכה שיושב בה כדי לקיים מצות הקב"ה שצונו לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים" עכ"ל.

והנה מקור דברי אדה"ז הוא המ"א והב"ח ושם כתוב רק "ויכוון בישיבתו בסוכה וכו'" בלי המילים "צריך כל אדם" ומדוע אדה"ז מוסיף מילים אלו ומה בא להשמיענו.

ובפרט שבהלכות ציצית ובהלכות תפילין ששם גם צריך לכוין כתוב רק "ויכוון" בל המילים "צריך כל אדם".

ונראה לומר שאדה"ז בא להשמיענו חידוש נפלא והוא: ידוע שכל מקום שכתבו "אדם" הכוונה הוא גם נשים וגם קטנים (ועיין אנציקלופדי' תלמודית ערך "אדם").

ובאמת אשה וקטן פטורים מן הסוכה אבל באם יושבים בסוכה מקיימים מצוה.

וזה בא אדה"ז להשמיענו שכאשר אשה וקטן יושבים בסוכה הם צריכים לכוין ולכן אומר אדה"ז "וכן צריך כל אדם לכוין" שגם אשה וקטן שיושבים שאז הם מקיימים מצוה, וכדי שהמצוה תהיה כתיקונה עליהם לכוין וק"ל ונפלא הוא.

25

שונות

שנת נסים ואראנו נפלאות

הת' ז.מ. הכהן וויינשטיין
תחת י"ל דד.

בנוגע זה שדבר כ"ק אדמ"ר שלט"א ששנה זו היא שנת אראנו נפלאות והשנה שעבר ה"ה שנת נסים יש להעיר מליקוטי דיבורים חלק ג' דף תכב ע"ב "אין מצרים זיינען געווען ניסים, דער וואס האט געוואלט האט געזעהען דער וואס האט ניט געוואלט האט ניט געזעהען, איצטער וועט זיין אראנו נפלאות צי מען וויל צי מען וויל ניט זעהען אלע וועלען זעהען".

- נח - תהא שנת אראנו נמלאות
ענין השארר מורה על יחידה שבנפש (גליון)

הת' נחום רבינוביץ
תלמיד בישיבה

בגליון האחרון העירו במ"ש בכתבי הרה"א ביחאווסקי ע' יג: "ובכתבי
ההאמצעי שענין השארר מורה על יחידה שבנפש", ושאל הנ"ל א) היכן
נמצא זה בכתבי אדמ"ר האמצעי. ב) מהו פירוש "שארר".

והנה בכלל אין חיוב לבאר דברי הרה"א עצמו, אבל דברים שכתב בשם
רבותינו הרי ידוע שהי' בקי נפלא בכתבי דא"ת, ולכן פשוט שיש דברים
בגו.

ואולי אפשר לפרש דבריו, בהמשך למה שביאר לפני זה שעיקר ענין
החסידות הוא ביטול היש בתור תיקון במקום מסירת נפש בפועל
(הריגה על קדה"ש), ובתמשך לזה מביא בשם אדמ"ר האמצעי שענין
השארר מורה על יחידה, ואח"כ כותב שנרמז במ"ש בגמרא הרוצה
לחיות ימית את עצמו, ולפי זה נראה, שענין השארר היינו ביטול היש,
ביטוש.

ואכן מצינו בפירוש בכתבי אדמ"ר האמצעי שענין הביטוש (ביטול
היש) נקרא בשם "שאר" בלשון אידיש, והוא בקונטרס ההתפעלות שלו
פרק ו', וז"ל: כשיבטשוהו בבזיון (הנק' שאר), ושם עוד פעם, "הביטוש
הנקרא שאר", וכנראה הוא ממליצת לשון אידיש, "א שאר טאן", היינו
שמבטלים מישהו נקרא זה אז מ'האט אים אפגעשארט.

ולענין זה שהביטוש וביטול היש מורה על יחידה אולי יש ללמוד זה
מד"ה אחרי ה"א תלכו בשערי תשובה שער התפלה בענין כל המשפיל
עצמו הקב"ה מגביהו, דבתחילה מבאר שענין המשפיל הוא ביטול היש
וביטוש מציאותו ואח"כ מבאר שענין השפלות הוא מבחי' היחידה
שבנפש, ויש לעיין עוד בכל מקום שמבואר שיראה תתאה ויראה
עילאה קשורים זה בזה וכי"ב.

ולא באתי אל להעיר לב המעיינים.

תמליכוני עליכם בר"ה

בקונטרס ר"ה ש.ז. סעיף ג': "והחיות דהעולם בראש השנה (גם לפני הענין דתמליכוני עליכם) הוא מחיצוניות המלכות".

ושמעתי שואלים, מהו פירוש תיבת "גם", שלפום ריהטא משמע ממנה, שגם לפני תמליכוני עליכם וגם לאחרי תמליכוני עליכם החיות הוא מחיצוניות המלכות, והרי פשוט הוא שלאחרי הענין דתמליכוני החיות נמשך מפנימיות המלכות.

ונראה שנקט בלשון קצרה, והוי לי' כאילו נאמר "והחיות דהעולם בראש השנה שישנה גם לפני כו".

ישראל עלו במחשבה - מחשבה עצמית

בקונטרס הנ"ל סעיף ז: "דהטעם על זה שהמלכה על המחשבה דבריאת העולמות היתה עם ישראל שעלו במחשבה עצמית (אף שמחשבה עצמית היא למעלה מהמחשבה דבריאת העולמות) הוא וכו".

והנה בהשקפה שטחית צריך ביאור פירוש המוסגר, דלכאורה אדרבה, כיון שמחשבה עצמית היא למעלה מהמחשבה דבריאת העולמות, לכן שם צ"ל ההמלכה ע"ז, דאם כבר שייך לבריאת העולמות, הרי ע"ז גופא צ"ל המלכה, וא"כ מהו הפירוש במ"ש "אף שמחשבה עצמית היא למעלה מהמחשבה דבריאת העולמות".

ועוד זאת, דבמקומות שציינו בהערה 47 שזהו מקור הדברים (סה"מ עטר"ת וסה"מ ה'ש"ת) לכאורה לא נמצאת הדגשה זו, שיש קס"ד לומר, דמכיון שמחשבה עצמית היא למעלה ממחשבת הבריאה לכן אין מתאים שתהי' שם ההמלכה.

ואולי הכוונה, דכיון שמחשבה עצמית היא למעלה ממחשבת בריאת העולם, ה"ז גם למעלה מהמלכה על זה, ואולי נרמז זה במ"ש בסה"מ עטר"ת שם (ע' שב) "דמה שהוא עצמות ממש אינו שייך שזה יהי' בבחי' כלי". ועדיין צריך ביאור בדבר.

- נח - תהא שנת אראנו נפלאות
הערה בתפלת הנני העני ממעש (גליון)

התי אלכסנדר בראזסקי
תלמיד בישיבה

בגליון דיוהכ"פ (ב-תקנח) ע' 40 העיר הרב ש.פ.ב. שלכאורה אין לומר בתפלת הנני העני, הקטע "ונא אל תפשיעם כו", אפי' בלחש, שהרי אין להזכיר חטא ועון בר"ה.

אבל לכאורה מצינו שהבעל תוקע מתוודה בלחש בין סדרי תקיעות, ולכאן אי אפשר לוידוי בלא הזכרת חטא? וא"כ לכאן מוכח מזה שבלחש (כגון וידוי זה), אין קפידא (אבל אולי תקיעות שאני, שאז מתערבב השטן ואינו יכול לקטרג).

ע

הערות וצינונים לביאווה"ז (בראשית)

התי יוסף יצחק קעלער
תות"ל 200

בהערות וצינונים לביאווה"ז לכ"ק אדמו"ר הצ"צ (הוצאה חדשה קה"ת תש"נ) ציין: "בד"ה זהר בראשית די"ח ע"ב הקיצור הוא להנדפס בסה"מ תקס"ח ע' תסא.

הנחה אחרת (?) ובהוספות לביאווה"ז להצ"צ כרך ב' ע' תרב".

והגם שזה מתאים לכאן להנרשם בראש המאמר "תקסט"ט" (וכן הוא בגוכ"ק הצ"צ, הפקסימילי נדפס בסוף הספר ע' 29).

ואמנם המאמר שנדפס בסה"מ תקס"ח שם הוא משבת פ' נח תקסט"ט.

אך המעין בגוף המאמר יראה שהמאמר דתקסט"ח הוא על זהר בראשית דף י"ח ע"א, ואילו המאמר שבביאווה"ז הוא על זהר בראשית דף י"ח ע"ב.

ובאמת הקיצור הוא להנדפס בסה"מ תקס"ז ע' טו, כפי שיראה המעיין בסה"מ תקס"ז שם.

ואמנם הנדפס בביאוח"ז להצ"צ כרך ב' ע' תרב הוא הגהות על ד"ה זה תקס"ט (עד ע' תרו).

ועמ' תרו (שר"ב דאצי: גוונין דמתייחדין) ואילך הוא הגהות אחרות על ד"ה זה דתקס"ז.

re

י"ט כסלו חג החגים (גליון)

הרב י"צ אייזעלמאן
נחלת הר חב"ד - אה"ק

בגליון תעא מעתיק הרב ש.ר. מלקוטי שיחות חלק ה' הוספות ע' 436, שם מובא ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א, וזלה"ק: בנוגע להערתו שאלתו - היסוד ומהו הפירוש ותוכן התואר של יום הבהיר י"ט כסלו "חג החגים" וכמ"ש בהקדמת החוברת די"ט כסלו.

הנה הקדמה זו כתובה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זיע"א, אלא שמפני טעם לא רצה לחתום עלי', עכלה"ק.

וע"ש מה שהעיר הרב הנ"ל.

ומענין לענין: יש להעיר ממכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א, נדפס בהוספות ללקוטי שיחות חלק כב ע' 371, וזלה"ק: בודאי ידועה לו פרשת יום הבהיר י"ט כסלו הממשמש ובא. ונשלחה בפ"ע חוברת (כתובה בשעתה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זיע"א, אף כי בהעלם שמו מאיזה טעמים), עכלה"ק.

כן מצאנו לגבי המדור זכרון זכות אבות שבהקריאה והקדושה, וראשי פרקים מדברי ימי חייו של מוה"ר לוי"צ שניאוסאהן אבי כ"ק אדמו"ר לשט"א שנדפס בשעתו בקובץ ליובאוויטש ולאח"ז בלקולו"צ. וכן רשימת השומעים מהשיחה הידוע "ניט מיט אונזער ווילן" מיום ג

תמוז תרפ"ז. ובטח יש עוד הרבה כהנה, וכ"ק אדמור"ר מוהרי"צ מעיר בעצמו על ריבוי רשימותיו.

הערות בסידור (גליון)

בגליון תעא מעיר הרב ש.פ.ב. על דברי הרב מ.ל.

ואתייחס בזה לפי הסדר:

(א) כותב "ברשותי נמצא מחזור לר"ה ויהכ"פ נוסח אר"י שג"כ נדפס בדפוס האלמנה והאחים ראם, בשנת תרע"א.. גם במחזור זה אחרי גדלו וגו', נדפס ב' פסוקי רוממו" ע"כ.

הנה ה' תח"י סידור שני המאורות שנדפס בחורף דשנה הנ"ל דפוס הנ"ל ושם מופיע רק פסוק אחד של רוממו.

(ב) מזכיר שם את המחזור שנדפס בסוף סי' מהרי"ד.

יש להוסיף ולבאר שהמחזור נדפס גם בשנת תש"ט ונכרך ביחד עם ה"דאסטאווער סידור" וממנו צולמו הפיוטים וכו' במחזור שלנו.

(ג) מביא שם פעמיים "נחזי ספר ונראה" במקום "ניתי ספר וניחזי" (ע"פ שבת מט, ב. קידושין ל, א), והוא פליטת הקולמוס.

(ד) כותב שם שברשותו סידור שלא נרשם ברשימת דפוסי סידור תו"א.

כנראה מזה שאינו נמצא בספרית כ"ק אד"ש, אדרבא, לזכות את הרבים מהנכון לרשום פרטיו ולפרסם בקובץ זה.

(ה) כותב בקשר למה שנדפס בסידור דשנת תרע"ג, בכגונא, יתיב בקמץ תחת י' הראשון.

כ"ה גם בסידור שני המאורות דשנת תרע"א, וכן ההגהות דהצ"צ נדפסו שם.

(ו) כותב על הנקודות של תיבות לקבל ואתעטרת.

בסידור הנ"ל שניהם בקמץ.

(ז) מביא שבמחזור וילנא תרע"א נדפס רק נוסח א' של נאווה.

בסידור שני המאורות הנ"ל מובא ב' הנוסחאות.

(ח) מעיר מענין לענין, מה הטעם שמצינו בסידור כמ"פ שמובא נ"א אף שאין אומרים את הנ"א.

יש להוסיף שכ"ה גם בסליחות, שכ"ק אדמ"ר שליט"א כותב בליקוט טעמים ומקורות "כצ"ל" ומ"מ לא תוקן בהוצאות שלאחד"ז, וראה גם בליקוט הנ"ל על פיוט י"ג מדות.

רע

הערות בענינים שונים

שינה ביום

התי אברהם אלימלך וילהלם
תלמיד בישיבה

באגרות קודש מכ"ק אדמ"ר שליט"א חי"ב ע' תמח כותב "פשיטא אשר השינה צ"ל בלילה (ע"פ נגלה וע"פ נסתר, וכנראה גם בטבעו של עולם), ורק במקרים יוצאים מן הכלל שינה קלה ביום (וצ"ע במש"כ בזה בס' מנהגי החת"ס).

ולדעיר מאגרות קודש כ"ק אדמ"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ג ע' תצז בהנהגתו של הר"י "אוכל פת שחרית וישן כשעה.. אוכל סעודת היום וישן כשלש שעות".

וראה לקר"ש חי"ב ע' 254 סוף הערה 50.

לא תגנוב - ממון

בפוקח עורים פכ"ט כותב מי שאינו משלם חובותיו נק' רשע כמו בעבירות חמורות כמ"ש ב"עשה"ד לא תרצח ולא תנאף לא תגנוב, רציחה הרגענען או גזילה גאזלענען געלט איז גלייך, ווארום די געלט די ביסל וואס דעם לעבען דערהאלט נעמט מען אוועק איז אזוי ווי רציחות נפשות רבות וואס זיי היינגען אן דעם".

ולעהעיר ממכילתא עה"פ וסנהדרין פו, א [שלא תגנוב] בגונב נפשות הכ' טוב מדבר, וראה מפרשי החומש אבן עזרא וספורנו ועדיין צ"ע.

דרך אגב הפסוק שמביא ולא תנאף לא תגנוב הנה לכאוי' צ"ל לא (בלא וא"ו) כמו בעשה"ד דיתרו או גם ולא תגנוב (בוא"ו) כמו בעשה"ד דואתחנן.

שנת הולדת אדה"ז

באגרות קודש אדמ"ר מהור"י נ"ע ח"ג ע' תצב מספר שר' אפרים זלמן נסע לבחון את אדה"ז בוויטעבסק - והוא אז בן ט"ו שנה".

ובע' תצג מספר הנ"ל "שזה כארבע עשרה שנה שנפגש" עם אדה"ז, וממשיך שם "הדבר הי' בשנת תקל"ז".

ולכאוי' יש לעיין הרי אדה"ז נולד בשנת תק"ה (לקר"ש י"ד ע' 354) אז הי' בן ט"ו בשנת תקכ"א [בסיפור דכאן, שלכאוי' אין הכוונה שבחנו בדיוק בין ח"י אלול לר"ה תק"כ], ועם ארבע עשרה אז הוא שנת תקל"ה, משא"כ באם אדה"ז נולד בשנת תק"ז (ראה לקר"ש שם) אז הי' בן ט"ו בשנת תקכ"ג ועם ארבע עשרה אז מתאים לשנת תקל"ז.

כוונת התקיעות מהבעש"ט ז"ל

הרב שמואל פסח באגמילסקי
מחבר קובצי שאלות פירושים וביאורים
מייפלוואוד, נוא דזויראזי.

א. בנוגע למש"כ רבנו הזקן בסי' עם דא"ח (רמדג, "להבין ענין תקיעת שופר (עפ"י כוונת הבעש"ט ז"ל)", נדפס בסי' עם דא"ח הוצאת קה"ת (שטזא) רשימה מכ"ק אד"ש, וזלה"ק:

"בספר שמועה טובה (ווארשא, תרח"צ, ע' עו-עח) נדפסו "כוונת התקיעות מבעש"ט זללה"ח", ובהקדמה שם כותב שנעתק מ"כת"י ישן נושן". . וכנראה הם הכוונות שבסי' האריז"ל - (הר"ש מרשקוב). ולכאורה אין להביאור דאדה"ז שייכות אליהם. ועכצ"ל שישנן עוד כוונות להבעש"ט שונות מכוונות האריז"ל (וכמו בכוונות המקוה).

"בכ"ז, לשלימות הענין וכיון שלע"ע לא מצאתי בשום מקום כוונת התקיעות מיוחדות להבעש"ט נעתקו כאן".

הנה הטעם ש"אין להביאור דאדה"ז שייכות אליהם", הוא משום דנקודת ביאור רבנו הזקן, כמובא במשיחות ש"פ האזינו ס"ז, הוא: "ובסגנון פון די דרושי ר"ה (אין סידור . . ד"ה להבין ענין תק"ש ע"פ כוונת הבעש"ט): דער קול פשוט פון תק"ש - וואס איז בדוגמת הברת אות א' - דערגרייכט און איז מעורר אין עצמות ומהות א"ס דער תענוג ורצון למלוכה: און דערפון ווערט דערנאך נמשך די השפעה אין גאנץ סדר השתלשלות, בדוגמא צו הברת אות א' וועלכער איז דער ממוצע צווישן "עצמות הבל הלב עצמר" או די ל"ב אותיות הדיבור, וואס א ממוצע האט אין זיך פון ביידע זאכן וואס ער פארבינדט: הברת הא' בקול פשוט איז מבחי' האחרונה פון הבל הלב, און דער ראשון לל"ב אותיות הדיבור, שבהם נברא העולם".

וב'שון רבנו הזקן בד"ה הנ"ל: "... ואחר ב' הקדמות הנ"ל יובן שרש ענין תקיעת שופר שהוא בחי' קול פשוט דוקא היוצא מהבל הלב כידוע . . והנה כדי לעורר לבחי' התענוג הפשוט שבעצמות אין די לעוררו בדיבור אלא רק בבחי' קול פשוט דוקא . . וע"פ משל זה יובן למשכיל למעלה בטעם תקיעת שופר בקול פשוט . .".

אמנם בכוונת תקיעות הנ"ל מהבעש"ט, ועד"ז בסידורי האריז"ל, ר"בסדר

התקיעות וכוונתם" ("משל"ה והעתיקים סע"ש") ווילנא תרנ"ח, לא מבואר שום ענין בנוגע לזה שתק"ש הוא בחי' קול פשוט דוקא. רק שתשר"ת הם כנגד - אברהם (תקיעה), שברים (יצחק), תרועה (יעקב דוד), תקיעה (יעקב), ומה שנפעל, באותיות הקבלה, ע"י ג"פ תשר"ת, תשר"ת ותר"ת, בתקיעות מיושב ומעומד.

ב. לפי"ז לכאו' י"ל דכוונת אדה"ז הוא למשל מהבעש"ט ז"ל אודות תקיעת שופר, המובא בהמשך וככה תרל"ז פ"ע (נעתק ג"כ בספר כתו שם טוב, הוצאת קה"ת (ל,ב):

" . התקיעה בשופר בחי' קול פשוט שהיא צעקה פשוטה מתוך ועומק לבבו על היותו נפרד מה' אחד כו', והוא בקרן בהמה ע"ש אדם ובהמה תושיע ה', ונת' משל ע"ז בשם הבעש"ט ז"ל, למלך שהי' לו בן יחיד מלומד היטב שהי' חביב אצלו כבבת עינו ממש ועלה בדעת האב ובנו שיסע למדינות אחרות ללמוד חכמות ולידע הנהגת בני"א, אז נתן לו אביו המלך שרים ומשרתים והון רב שילך ויתור במדינות ואיי הים למען יגיע הבן למעלה יתירה יותר מכמו היותו אצל אביו בביתו. והיי ברבות הימים וכל אשר נתן לו אביו הלך על הוצאות הדרך מהצטרכות תפנוקיו שהי' מורגל, והעיקר במה שהוסיף תאוה על תאותו בעיני רבים שעלה לו זה להוצאה מרובה עד שמכר כל אשר לו, ובין כך הלך למדינה רחוקה עד שגם אביו לא נודע שם כלל, ובאמרו שהוא בן מלך פלוני מלבד שאינו מאמיני' לו לא נודע כלל שם אביו, וכאשר ראה שכלתה כל תרופות תעלות להחיות את נפשו בצר לו, עלה בלבו לחזור למדינת אביו, אבל מחמת אריכות הזמן שכח גם לשון מדינתו, ובבואו למדינתו מה יכול לעשות מאחר שגם הלשון שכח, והתחיל לרמוז להם שהוא בן מלכ, והי' אצלם לשחוק היתכן שבן מלך אדיר כזה ילך קרוע ובלוי כ"כ, והכו אותו על קדקדו ונעשה מלא פצעים וחבורות ומכה טרי', עד שהגיע לחצר המלך והתחיל לרמוז להם שהוא בן המלך ולא השגיחו עליו כלום, עד שהתחיל לצעוק בקול גדול בכדי שיכיר המלך קולו, וכשהכיר המלך קולו אמר הלא זהו קול בני צועק מתוך דוחקו ונתעורר אצלו אהבת בנו וחבקו ונשקו כו' . "

ועי"ש ביאור כל פרטי המשל בנוגע לירידת הנשמה למטה, ומסיים שם: " . עד שהתחיל לשוב ולצעוק בקול פשוט שאביו יכירו בטביעת עין דקלא, וזהו התקיעה בקול שופר שהוא בחי' צעקה פנימי' מעומקא דלבא איך שהוא מתחרט על העבר ומקבל ע"ע להבא לשמוע בקול אביו, וע"י צעקה זו מתעורר ממה"מ הקב"ה ומראה חיבתו לבנו יחידו ומוחל וסולח לו על העבר שז"ע יוהכ"פ יום מחילה וסליחה, עד שיום הראשון דחה"ס הוא ראשון לחשבון עוונות כמארז"ל ע"פ ולקחתם לכם

ביום הראשון, ומשל החיבוק ז"ע וימינו תחבקני דחגה"ס הקפת הסכך
דסוכה כו' . . .

הנה הדגשת ענין קול פשוט של תקיעת שופר שאדה"ז בד"ה להבין ענין
תקיעת שופר, ביאור פנימיות המכוון בזה, זה הדגיש דוקא הבעש"ט
במשל הנ"ל, ואין זה מבואר בכתבי האריז"ל.

ולפ"ן לכאור' זהו כוונת אדה"ז בהדגשתו "עפ"י כוונת הבעש"ט ז"ל".

ג. ובאג"ק של כ"ק אדמ"ר מהוריי"צ נ"ע ח"ג ע' ת"צ (נדפס ג"כ בהקדמה
לס' פוקח עורים, ע' 14) מובא משל מהבעש"ט ז"ל אודות תקיעת שופר,
בסגנון אחר, וזלה"ק:

"דער בעל שם טוב זאגט א משל אויף תקיעת שופר. א מלך האט
געשיקט זיינע קינדער אין א גרויסן וואלד פיינגען חיות. די קינדער
האבן פארבלאנדזעט, האבן זיי אנגעוהיבן ריידן צום פאטער און ניט
באקומען קיין ענטפער. האבן זיי געטראכט אפשר האבן זיי פארגעסן
זייער אייגענע שפראך, האבן זיי גענומען שרייען פון טיפן הארצן צום
פאטער, אי און ווערטער נאר די שטימע אליין, האט זיי דער פאטער
גענטפערט".

- באג"ק לא נזהר המ"ל להעתיק נקודת פת"ח תחת תיבות "אי אי",
וראה בסמוך -

הנה אף שיש שינוים בין המשל הנ"ל והמשל המובא בהמשך וככה
תרל"ז הנ"ל, מ"מ כמובן המכוון אחד הוא.

ובמשל המובא באג"ק מודגש פרט שחסר בהמשל שבהמשך וככה, היינו
שהקול פשוט הוא "אי אי".

וזה מתאים עם מש"כ אדה"ז בד"ה להבין ענין תקיעת שופר הנ"ל, ".
והנה ע"פ הרוב אין בקול הפשוט היוצא מהבל הלב רק הברת אות הא'
דוקא כמו א' או א' או א' כו' ולא הברת אות אחר . . .

וכנ"ל משיחות ש"פ האזינו תנש"א, ". דער קול פשוט פון תק"ש -
וואס איז בדוגמת הברת אות א' . . .

ד. בקובץ הערות וביאורים גליון ג' (תקנט) העתיק הרב אברהם
בערנשטיין משל הבעש"ט המובא באג"ק הנ"ל, והעיר שכנראה חסר

אחרי תיבות "די קינדער האבן פארבלאנדזעט", ומבקש שמי שיודע איפה מובא משל זה בספרי רבותינו נשיאינו או בשאר ספרים יואיל בטובו לפרסם בקובצים הבאים ות"ח מראש.

הנה לפענ"ד לא חסר שום דבר, רק נכתב בקיצור נמרץ. ולהעיר מאריכות הלשון (עם כו"כ שינויים) בהמשל כפי שהוא בהמשך וכנה הנ"ל.

☪

מאמרי רמ"מ מוויטעבסק

יהושע מונזשיין
ירושלים ת"ו

בספר מאמרי אדמוה"ז על פרשיות התורה והמועדים נדפס (בעמ' רה-רז) מאמר ד"ה ויגש אליו וגו', ובהוצאה השני' דשנת תשמ"ט נרשם שם בשוה"ג: "נדפס גם בספר פרי הארץ" להרה"ק רמ"מ מוויטעבסק.

והנה שם (בעמ' שיג-שטו) נדפס מאמר ד"ה וידבר אלקים וגו', וגם הוא נדפס בס' פרי הארץ (ולא צויין שם בשוה"ג).

וראה זה פלא ששני המאמרים הנ"ל נדפסו לפי כ"י 633 ו-996 (כמ"ש ב"רשימת הכ"י" שם), וא"כ חלה עלינו חובת בדיקה בכל המאמרים שנדפסו מכתבי"ד אלו שמא גם הם מתורתו של הרה"ק רמ"מ מוויטעבסק.

 * מפתח מהביאורים ב"ק אדמו"ר שליט"א *
 * בפרש"י דפ' נח. *

הרב יוסף יצחק הלוי שגלוב
 - תושב השכונה -

ד"ה	נת' בשיחת	נדפס	דק
מלה תולדות נח נח	נח תשב"ז.	ה 36-46.	ט,
איש צדיק,			
[הואיל והזכירו		כ 14.161.	ס
ספר בשבחו].			
[עיקר תולדותיהם		כ 111.	ס
של צדיקים כו'].		כג 14.11.	ס
כנ"ל.		כד 130.	ס
כנ"ל.	נח תשמ"ט.	סה"ש ח"א 36.	ס
כנ"ל.	בראשית (ב') תנש"א.		ס
בדורותיו.	נח תשב"ה.	ה 280 ואילך.	ס
בדורותיו.	מוצאי ש"פ		ס
נח תשמ"מ.	כ 13-24.		ס
[יש מרבותינו .			ס
לא הי' נחשב		כ 69.	ס
לכלום].		יד 110.	ס
ותמלא הארץ חמס.	נח תשמ"ז.		יא

הערות כלליות:

- (א) האותיות ה-כה - מסמנים ספרי לקוטי
 חות חלקים ה-כה.
 (ב) לקוטי שיחות השבועיים דשנות תשמ"ז-נ -
 יינו בלי הקדמת "לקו"ש פ"י".
 (ג) לתועלת המעיינים - הובאו בהמפתח ג"כ
 ביאורים לפרש"י שנשמנו במפתחות לספרי לקו"ש.

פרק	ד"ה	נת' בשיחת	נדפס
ו, יז	עשה לך תבת [עוסק בה ק"כ שנה].		טו .34
שם	[ע"ש גפרית].		י .35
שם	בכפר.		ה .125
ו, טז	צהר.	נח תשל"א.	י .23-19
שם	צהר.	נח תשמ"ז.	
שם	[חלון ..אבו טובה].		יא .95
ו, יח	[מכאן שנאסרו בתשמיש המטה].		כ .194
ז, ב	[העתידה להיות טהורה].		כב .2
שם	[שלמד נח תורה].		כב .42
שם	[כדי שיקריב מהם קרבו וצאתו].		יג .26
ז, ד	[צא וחשוב שנותיו של מתושלח כו'].		כ .26
ז, ו	למה אין רש"י (אפי') מרמז מש"כ במדרש ש"שנת המבול אינה עולה מן המנין". ממכתבי סיון תשמ"א. כ .25-29		
ז, ז	[שנאסרו בתשמיש המטה מפני שהעולם שרוי בצער].		כ .194
שם	מפני מי המבול [אף נח מקטני אמנה הי']].		טו .87
ז, י			י .35
ז, יא	[ר"י אומר זה אייר].	בראשית תשמ"ז.	
ז, יב	ויהי הגשם על הארץ.	נח תשמ"ג. נח תשד"מ.	

נדפס	נת' בשיחת	ד"ה	פרק
טז 98.		כנ"ל.	שם
		ויהי הגשם על הארץ	שם
		[הורידו ברחמים	
		שם יחזרו יהיו	
סה"ש ח"א 26.	נח תשמ"ח	גשמי ברכה].	
		[שם יחזרו יהיו	שם
		גשמי ברכה].	
כ 520.401.			
כו 234.			שם
יט 339.			ז, יג
		למה אין רש"י מפרש	ז, טו
		איך יכלו כל הוהמות	
		והחיות וכו' ליכנס	
		בהתיבה.	
כה 30.	נח תשמ"א.		
		[הגין עליו שלא	ז, טז
		ישרוה].	
יט 343.			
י 35.		[ולא דגים שבים].	ז, כב
ה 56-47.	נח תשכ"ח.	אך נח.	ז, כג
		ויזכור אלקים.	ח, א
כ 37-30.	מוצאי ש"פ נח תש"מ.		
		ויזכור אלקים	שם
		[ורשעתו של	
		רשעים מהפכת..	
		שנא' ויאמר ה'	
טו 30.		אמחה].	
י 35.		[הנחת חמה].	שם
		[שנשתירו..חמי	ח, ב
י 35.31.		טוריא].	
		למה אין רש"י מפרש	ח, יא
		מאיפה לקחה היונה	
ה 36-30.	נח תשל"ד.	את ה"עלה זית".	

נדפס	נת' בשיחת מוצאי ש"פ נח תשל"ח.	ד"ה בשו"ע ועשרים.	פרק ח, י"ד
כ 290-291.			ח, טז-יז למה אין רש"י מפרש מדוע הוצרך נח וכו' לציוני "צא מן התיבה" ולא יצא מעצמו.
כה 28-37.			ח, יח למה אין רש"י מפרש מדוע יצאו נח ובניו מהתיבה בנפרד, והלא הקב"ה צוה לו: "צא וגו' אתה ואשתך וגו'".
ראה כה 28 ואילך.	נח תשמ"א.		ח, כ [אמר... להקריב קרבן מהם].
כא 2.			ח, כא [מנעריו כתיב]. עקב, ראה תשמ"ג.
יז 262.			ח, כב קיצ [הוא זמן]. שמי' בשין אותן בשדות].
חי 254.			שם חום.
י 20.			שם [שלא שמשו המזלות].
כ 25.			שם [שלא שמשו המזלות].
כ 8-11.			ט, ג
יז 317.			ט, ד בשר בנפשו.
ה 146.			ט, ה ואך את דמכם.
י 138.			שם [השופך דם עצמו].
ה 146.			שם לנפשותיכם.
כ 7.			שם [לפי שחטאו... והופקרו למאכל חיות רעות].
כז 108.			שם [ואם השוגג צריך כפרה].

פרק ט, יב	ד"ה לזרת עולם.	נת' בשיחת נח תשמ"ה.	נדפס נח תש"נ.
שם	[נכתב חסר].	ביאורים	לפרש"י ח"א 386.
שם	[דורות שלא הוצרכו . . של רשב"י].	יז	363.
ט, טז	בין אלקים ובין כל נפש חי'.	נח תשז"מ.	נח תשמ"ט.
ט, יז	[הראהו הקשת].	יב	79.
ט, כ שם	ויחל [עשה עצמו חוליו]. [הכניס עמו זמורות ויחורי תאנים].	טו	359.
ט, כג	ויקח שם ויפת.	י	33.
ט, כז	[בית שני לא שרתה בו שכינה].	ה	154.
ט, כט	"ויהי כל ימי נח וגו'". ממכתבי סיון תשמ"א.	יא	176.
י, א	ותירס.	יג	83.
י, ט	על כן יאמר [יודע רבונו ומתכוין למרוד בו].	ה	284.
י, כא	[בו ת"ק שנה הי' נח . . שהגדול בבניו . . מאה שנה].	כ	26.
י, כה ס	[ע"ש העתיד]. יקטן.	יא	57.
י, כז	חצרמות.	ה	284.
		נח תשכ"ה.	ה 283 ואילך.

נדפס	נת' בשיחת	ד"ה	פרק
כג 73.		[ונעשה עמו מלחמה].	יא, א
	כ 27.	[אמרו אחת לאלף ותרנ"ו שנים הרקיע מתמוטט].	שם
וא"ו 16.		לבנים.	יא, ג
יט 111.		לבנים.	שם
יא 106.		"ותהי להם הלבנה לאבן".	שם
	נח תשמ"ב.	ומשם הפיצם.	יא, ט
יד 110.		ומשם הפיצם.	שם
כג 100.		[למד שאין להם חלק לעוה"ב].	שם
כ 58.		יא, כח [שכתת את צלמיו].	יא, כח
כה 67.		יא, כט יסבה.	יא, כט
	לך לך תשמ"ה.	יא, לא	יא, לא
ה 308 ואילך.	לך לך תשב"ה.	יא, לב וימת תרח.	יא, לב
	לך לך תשמ"ה.	וימת תרח.	שם
ה 153.147.		[ויאמרו לא קיים אברם את כבוד אביו].	שם
כ 82.		כנ"ל.	שם
ה 160.		[שהניחו זקו].	שם
		וימת תרח [ועוד שהרשעים* אף בחייהם קרויים כו'].	שם
טו 64.		בחרו.	שם
טו 69-63.	נח תשב"ז.		

 (* וכן צ"ל בהמפתחות לספרי לקו"ש חלקים טו-יט ע' 147.)

לעילוי נשמת

האשה החשובה מרת דאבא רייזא ע"ה

בת הרה"ח וכו' ר' שלמה ז"ל

ראסקין - ליינ

נפטרה ד' מרחשון ה'תשל"ד

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס ע"י בנייה

הרה"ת ר' יחיאל מיכל ומשפחתו שיחיו

הרה"ת ר' שלום דובער ומשפחתו שיחיו

הרה"ת ר' חיים דוד ומשפחתו שיחיו

הרה"ת ר' בן ציון ומשפחתו שיחיו

ראסקין - ליינ